№ 17 (213)

Ausgabe B.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za linieju drobn. drukam.

№ 17 (213) Hod III. Wilnia. 26 Lutaha 198 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

25 lutaha.

Zachodni teatr.

Šmat dzie artyleryjskije i minamiotnyje bitwy. U roznych punktach razwiedki dali nam pałonnych i kulemioty.

Uschodni teatr:

Front Eichhorna: Našy wojski zaniali PERNAU. Adzin estonski bataljon paddaŭsia tamaka pad niamieckuju kamandu. Na pieradzi našych dywizij adna rota i adzin eskadron zaniali DORPAT; pry hetym ŭziaty ŭ pałon 3,000 duš i mnoha wazoŭ. Hety atrad za poŭšosta dnia prajšoŭ bolš za 210 kil.

Front Linzingena: U Roŭnie ŭ našy ruki papaŭ uwieś štab asobnaj rasiejskaj armii. Pierednije atrady zaniali ŽYTOMIR i złučylisia tamaka z ukrainskim wojskam.

WIENA. U aświedomlenych kruhach **žduć pačatku mirnych pierehaworaŭ u Brest-Litoŭsku ŭ čarodnym tydni.**

WIENA. Na **MIRNYCH PIEREHAWORACH z RUMYNIJEJ** predstaŭnikami aŭstryjackaj hłaŭnaj kamandy buduć: hienerał Hranibowič, padpałkoŭnik v. Ferster i major v. Hompel.

RYM. (P.T.A.) 24. II. *Parlament.* Sonnino miž inšym zajawiŭ:

«Našy wajennyje mety—etyčnyje i stratehičnyje. U uschodniaj čaści Siarodziemnaha mora my žadajem roŭnawahi na prypadak, kali b tam uzmacawalisia inšyje učaśniki wajny. My staim za niezaležnaść Albanii dola katoraj ciesna zwiazana z Adryatyckim pytańniem, zwiazanym z žyciowymi interesami Italii. Biezpasrednaje ŭładańnie Wałonaj — heta dla nas sprawa žyćcia. Što datyčecca Rasiei, dyk my nia možem pryznać urad, katory apirajecca adno tolki na siłu, zdradziŭ sprawu sajuźnikaŭ i wiadzie adkrytuju propahandu proci ich uradaŭ. Usie nadziei na wajenny padjom u Rasiei pawinny być ciapier zabyty. My pačynajem ciapier samuju stanoŭčuju i krytyčnuju paru suświetnaj wajny. Heta budzie dla nas čas ciažkich sprob i wialikich achwiar, — čas, katory uskładaje na urad usio wialikšy i ciažejšy adkaz“.

BERLIN. Dynastja meklemburg — strelickaja s pryčyny śmierci hercoga Adolfa Frydrycha VI wymierła, i Meklemburg-Strelic złučajecca z Meklemburg-Šwerinam.

ŠTOKHOLM. „Tidningen“ nakazyzywaje, što pasły sajuźnickich dzieržaŭ u Pieciarburzi pakidajuć rasiejskuju stalicu ŭ najbližejšych dniach. Japonski pasoł užo wyjechaŭ cieraz Charbin. Pasły zachodnich dzieržaŭ pajeduć u Štokholm i tamaka buduć ždać razwiazki rasiejskich spraŭ.

PARYŽ (Hawas). Adbylisia obyski ŭ kwaterach roznych palityčnych dziejačaŭ, miž imi u dyrektara hazety „Journal“.

LUBLIN (Korr.-B.) 23.II. Hienerał Stanisłaŭ Septycki na swaju prośbu pakidaje stanowišče hienerał-hubernatara. Na jaho miejsco naznačajecca hienerał Lipošak.

BERLIN. U cyrku Buša predstaŭniki niamieckaha nasialeńnia ŭ Estlandzii i Liflandzii, mužčyny i kabiety ŭsich stanaŭ, ustroili wialikuju manifestaciju. Praf. Wilamowič-Mellendorf zajawiŭ, što ciapier niemcy zastupajucca za małyje nacii nie na sławach, a na dziele. Bałtyckaje more pawinny akružać narody, katoryje žyliby ŭ poŭnaj zhodzi. Adnak, dajšci hetaha možna tolki tady, kali Niamieččyna zdabudzie pierewahu nad krajami uschodu.

WIENA (W.T.B.). 23.II. U biudžetnaj kamissii, razhledajučy tymčasowy biudžet, deputaty-niemcy ad imi niamieckich partyj pryzywali nieniamieckieje partyi išci razam z imi dziela ustanaŭleńnia parlamenckaha mira. Češki soc.-dem. Tussar damahaŭsia pierastrojki dzieržawy ŭ sajuz wolnych narodaŭ na demokratyčnych asnowach. Minister—prezydent Zejdler prasiŭ hałasawać za biudžet, majučy na ŭwazi interesy dzieržawy i samoha parlamentu. Predstaŭniki pałudziennych sławian zajawili, što s pryčyny warožych da ich adnosin uradu jany padaduć swaje hałasy proci biudžetu.

Čarodnaje zasiedańnie — zaŭtra.

BERLIN (W.T.B.). Niamieckije padwodnyje łodki ŭ paŭnočnych wodach zatapili iznoŭ 19.000 tonn, u tym liku anhlicki parachod „Toscania» 14.348 tonu z amerykanskim wojskam.

Wilnia, 26 lutaha 1918 h.

Pachod niamieckich wojsk na ŭschod, zaniaćcie wializarnych biełaruskich abšaraŭ, a ŭ tym liku takich miest, jak Dźwinsk i Minsk, urešci — mahčymaść jašče dalejšaha pašyreńnia niamieckaj okupacii ažno da ŭschodnich hranic Biełarusi maje dla našaha narodu niezwyčajna wialikuju wahu.

Dawoli skazać, što Minsk — heta najwialikšy paśla Wilni horad u našym kraju, pry hetym horad, u katorym pobač z žydami panujučaje nasialeńnie — biełarusy. Praŭda, i tam, jak u Wilni, intelihencija pierewažna była apałačena abo abmaskoŭlena; ale ŭ časie wajny tamaka wielmi uzrasło čysło biełaruskich intelihentaŭ, tam zasnawałasia Biełaruskaja Rada, wytwaryŭsia hłaŭny centr biełaruskaj palityčnaj i kulturna-nacyonalnaj raboty, wychodzili dźwie biełaruskije hazety i t. d. Zatoje ŭsia massa chryścijanskaha miestowaha nasialeńnia — čysta biełaruskaja, świadomaja swajej nacyonalnaści, užywajučaja ŭsiudy biełaruskaj mowy. Dyk užo hetaha dawoli, kab zrazumieć, jakuju wializarnuju paddzieržku ŭ swajej pracy dziela wyzwaleńnia Biełaruskaha narodu znojdziem my ŭ minčan.

Ale heta jšče — nia ŭsio: pašyreńnie niamieckaj okupacii na ŭschod robić toje, što razwiazka pytańnia ab našaj budučynie staŭlajecca na nowych — šyrokich asnowach. Z hetaha boku frontu čysło biełarusaŭ uzrastaje s kožnym dniom i ŭžo pierewažyło ličebnaść kožnaj z inšych nacyonalnaściej kraju paasobku, a chutka mo' pierewažyć i ličebnaść usich ich, uziatych razam, jak heta było niekali ŭ časach niezaležnaści Wialikaha Kniaźstwa Litoŭskaha. Dahetul sprawa biełarusaŭ tut, u niamieckaj okupacii, razwiazywałasia, jak sprawa adnej z nacyonalnych mienšaściej Litwy. Ciapier ab biełarusach, jak ab «mienšaści“, hawaryć nielha. Mała taho: kali ranlej možna było bajacca, što s pryčyny palityčnych warunkaŭ biełarusy buduć twaryć swajo nowaje žyćcio, razdzielenyje na dźwie čaści, dyk ciapier s kožnym dniom uzmacoŭwajecca nadzieja na złučeńnie ŭ - wadno ŭsich Biełaruskich ziamiel, na wytwareńnie adnej supolnaj dzieržaŭnaj orhanizacii.

Jakieje buduć akančacielnyje rezultaty nowaha niamieckaha pachodu na ŭschod, na jakoj linii jon zatrymajecca, — ab hetym jašče kazać rana: niet wiedama, jak razwiažecca padniataje iznoŭ rasiejcami pytańnie ab miry. Ale i toje, što stałosia, dla biełaruskaj nacyonalnaj sprawy budzie mieć niezwyžajna wialikuju wahu.

Ratujcie pamiatniki staryny.

S tych dzion, jak wajna pierakinułasia na Biełaruś uwaha biełaruskaha hramadzianstwa ustrywožena dolej biełaruskich pamiatnikaŭ staryny, što bahata paraskidany pa miastoch hubernskich i pawietowych, pa miastečkach, dy ŭ pałacach, kaściołach, cerkwach, a nawat panskich dwaroch.

Pierš na pierš treba ścierahčysia, kab nie byli zniščeny takije zbory, jak u Minskim carkoŭna-archieologičnym muzei pry archirejskim domie, u takim že muzei ŭ Mahilowie, dzie jość šmat wywieziena rukapisaŭ i knižak z Wilenskaj publičnaj biblioteki, a takož u Witebsku; cerkwi u Słucku, Połacku i šmat dzie ŭ druhich miascoch, takže zamak Nieświžski, u katorym pierachowywaŭsia znamienity archiŭ Litoŭska-Biełaruskaha hasudarstwa. Asabliwa cikaŭnyje biełaruskije etnohrafičnyje zbory ŭ dware Baboni pad Nieświžam u Šypianach kala Minsku, dy ŭ Zamości Minskaj hub.

U myśl rezalucii Biełaruskaj Konferencii ab rewindykacii biełaruskaha nacyonalnaha dabra, my ličym patrebnym źwiarnucca da adpawiednych ułaściej, kab źwiarnuli ŭwahu i zrobili kroki patrebnyje dziela taho, kab zabaspiečyć całaść henych pamiatnikaŭ, katorych tak šmat zniščyła ciapierašniaja suświetnaja wajna.

J. Łuckiewič.

Žyćcio wučyć.

Wialiki polski piśmiennik, Sienkiewič, u znamienitaj powieści swajej „Potop“ daje wielmi paciešnuju scenku s časaŭ šwedzkaj wajny.

Šwedzkaje wojska padyjšło da wielmi dobra ŭmacawanaha zamku polskaha mahnata, Zamojskaha, Zamościa. Nie majučy ciažkoj artyleryi, šwedy i dumać nie mahli dabywać zamka. Tady ich karol pasłaŭ da Zamojskaha uročystuju delehaciju, katoraja za zdaču Zamościa suliła waładaru jaho całaje wajewodztwo —na wiečnaje ŭładańnie, jak niezaležnaje kniažstwo Polski magnat spierša čuć nia łopnuŭ ad hordaści, pačuŭšy takoje łasaje predłažeńnie. Ale šwedy tady ŭžo dažywali swaje apošnije dni ŭ Polščy, i ich «darawizna» kuska polskaj ziamli, s katoraj nie siahońnia, dyk zaŭtra trebało wybiracca, była aceniena, jak śled, byŭšym pry hetym Zagłobaj. Zagłoba padskazaŭ Zamojskamu adkaz, i toj z usim pawažnaj minaj adkazaŭ šwedzkim pasłam:

„A ja daroŭwaju jaho šwedzkamu wialičestwu... Niderlandy!“

Šalony śmiech uzniaŭsia miž usimi byŭšymi na uročystym pryjomie deputataŭ, i tyje ni s čym wiarnulisia da swajho karala.

Scenka heta napisanaja z niezwyčajnym humoram, pryjšła nam na dumku, čytajučy, jak polskaja armija hienerała Dowbor-Muśnickaha, apynuŭšajasia na Biełarusi za wajennym frontam i zachapiŭšy niekalki miest, «darawała» zakordonnuju Biełaruś «Polskaj monarchii». Zapraŭdy, padumaŭšy surjozna, hety akt «pryłučeńnia» Biełaruskaj ziamli da Polščy ŭ toj čas, jak miž jeju i polskaj hranicaj zaloh wializarny abšar okupowanaj niemcami Biełarusi, jak sama armija Dowbor-Muśnickaha pierežywała wialikije trudnaści i biłasia z rasiejcami prost za swajo žyćcio,—wyzywaje tolki śmiech.

Ale śmiech toj wielmi horki: jak ni šalona była dumka Dowbora-Muśnickaha, za jaje polskije sałdaty addawali toje, što mieli najdaražejšaje: swajo žyćcio. I ciapier, kali zusiul iduś wiestki ab razhromie polskich wojsk —pad Žłobinam, pad, Smalenskam, pad Witebskam i t. d., ich achwiarnaść dla ichnaj baćkaŭščyny akazałasia daremnaj, pustoj stratai sił, hetak patrebnych dziela budawańnia niezaležnaści Polščy...

Trahizm stanowič adnu z asnaŭnych rysaŭ historyi polskaha narodu. U momenty najwialikšych nadziej žyćcio prynasiło im zaŭsiody najciažejšyje udary. Takije udary jano prynosiać palakam i ciapier: śledam za zwarotam Ukrainie ukrainskaj ziamli ŭ Chołmščynie, katoruju palaki zdaŭna ličyli

«swajej», idzie razhrom polskich „konkwistadoraŭ“ na Biełarusi. I heta— tady, jak palaki dumali ab „pašyreńni hranic Polščy na ŭschod — ažno da linii akopaŭ, abo i jašče dalej“, jak tut, u Wilni, z ust polskich nacyonalistaŭ zrywalisia hroźby biełarusam «žaleznymi putami» — «kajdanami»... Nia dziwa, što ŭ polskim hramadzianstwie pawinien wyjaŭlacca strašenny upadak ducha, enerhii. Ale žyćciowaja mudraść — u tym, kab s kožnaha zdareńnia wyciahiwać nawuku dziela budučyny. Woś, takuju nawuku pawinny palaki bačyć i ŭ apošnich zdareńniach: jany jasna pakazali, što pry ciapierašnich warunkach idealy, budawanyje na kryŭdzie i gwałcie nad druhimi narodami, nia mohuć zbycca, i asnowanaja na ich palityka pawinna skončycca poŭnaj nieŭdačaj.

H. B.

Okolnik papieskaha stats-sekretara kardynała Merry del Val'a z dn. 13 kastryčnika 1906 h. ab sprawie krajowych moŭ u dadatkowym nabaženstwie ŭ katalickim kaściele.

«Apostalskaja Stalica zaŭsiody rupiačysia ab dabro duš i budučy najpilniejšaj staražaj hodnych pašany tradycyj mieła zwyčaj uwa ŭsie časy pazwalać na toje, kab u tak zwanym dadatkowym nabaženstwie (h. zn. u kazańniach, katechizacii, šlubnym abradzie, taksama i pry druhich pytańniach, pry chryście, a takže i druhich abradach hetaha rodu) *kožnamu* (padčyrknieno *Red.*) było pazwoleno ŭžywać swaje pryrodnaje mowy (vernaculam linguam). Hetaha zwyčaju zapraŭdy z daŭnych časaŭ *polski** (padčyrk. *Red.*) narod pilna dzieržaŭsia i samaja Rymskaja stalica niedaŭna parupiłasia ab zachawańni henaha najdaŭniejšaha zwyčaju ŭ atkazie načalnaj św. Kongregacii światych Abradaŭ dadzienaj u dzień 11 lipnia 1877 h.**. Ciapier že (pašla manifestu 17 krasawika 1905 h. - *Red.*), pierad źmienienymi warunkami ab relihijnaj sprawie ŭ rasiejskim hasudarstwie i pazwaleńnia kožnamu pierachodzić na ŭłońnie Rymskaha Kaścioła, lohka možna pradwidzieć, što niekatoryje asoby s samaha rasiejskaha narodu, pry pomačy łaski Božaj, prymuć katalickuju wieru.

Kab nie było nieparazumieńnia i trudnaściaŭ, Ajciec Światy ličyŭ kaniečna patrebnym abwieścić čarodnaje:

Wyšej pamienieny dakument načalnaj Kongregacii św. Abradaŭ jość atkazam *tolki na specialnyje* pytańni (padčyrkn. *Red.*, hutarka tut tolki ab abrusieńni Kaścioła):

1. Ci možna ŭ tak zwanym dadatkowym nabaženstwie polskuju mowu, budučaju ŭ užyćci na asnowie istnujučaha z niapomnych časoŭ zwyčaju, zamianić mowaj rasiejskaj biez sankcyi św. Stalicy.

2. Ci pazwolić św. Stalica hetkaha rodu zamienu polskaj mowy rasiejskaj abo taksama ci należyć razumieć, što jana faktyčna dapuščaje takowuju.

Świataja Kongregacija atkazała na pieršaje i druhoje pytańnie admowaj.

Kali pakazany atkaz zusim nie zabaraniŭ rasiejskim katalikom (kalib hetkije tady byli) užywać swajej mowy ŭ tak zwanym dadatkowym nabaženstwie, dyk pahatowie nia možna dapuścić, što hetkaja zabarona jość u ciapierašnim časie, jak rasiejcam ciapier pazwoleno prymać katalickuju wieru. Na asnowie hetaha św. Stalica nie pieraškadžaje, kab atkazy pry administrawańni chrystu abo šlubnym abradzie chryščonych baćkoŭ rasiejcaŭ, abo maładych rasiejcaŭ byli dawany pa rasiejsku. Što datyče kazańnia, katechizacii, malitwaŭ i pieśniaŭ kaścielnych, dyk niechaj budzie užyćci taja mowa, katoraja jość rodnaj mowaj wialikšaj čaści žycharaŭ, abo prynamsi *taje hrupy wiernych, dla katorych naznačena taja ci inšaja światynia* (padčyrkn. *Red.*).

Hety zahad, katory najwyžšy Pastyr pryznaŭ dobrym abwieścić, dziela šyreńnia wiery i dabra *narodaŭ* (padčyrkn. *Red.*), zaležnych ad rasiejskaha hasudarstwa, wielmi mnie pryjemna, pa zahadu samaha Najświaciejšaha Ajca zakamunikawać Twajej hodnaści (hutarka tut ab biskupach, *Red.*) dziela taho, kab Ty, kali budzie patrebna, zusiej pilnaściu pastaraŭsia wypaŭnić hety zahad u swaje dyecezii».

* Sw. Stalica zaŭsiody rupiłasia, kab pryrodnyje palaki nikoli i nidzie nia byli prymušeny karystač z dadatkowaha nabaženstwa u čužoj mowie. Nowy zahad ni u čym nie zmienšaje prawou pryrodnych palakou.

** Woś že tady byli sproby abrusić katalicki kaścioł na Biełarusi i Litwie.

U Wilni i wakolicach.

× **Zakrywańnie kram.** Stadthaŭptman apawieščaje, što ad 1 marca 1918 hodu kramy mohuć być adčynieny da 6 hadz. wiečara. A 6 h. 15 min. wa ŭsich kramach nie pawinno być ahnia.

× **Sproba samahubstwa.** Wanda Korowiejčyk, prostytutka, 21 h., u špitalu (Ostrabramskaja 6) dziela samahubstwa napiłasia sublimatu. U karetcy skoraj pomačy jaje adwieźli ŭ balnicu Sawič.

× **Nieščaśliwaje zdareńnie.** Na Wialikaj wul. ŭpała i złamała sabie nahu niejkaja Aniela Lipowičowaja. Jaje adwieźli ŭ balnicu Sawič.

× **Ad čadu.** Na Portowaj wul. № 6 u kwatery storaža ŭčadzieli: Maryja i Helena Miłašeŭskije dy Jazep i Franciška Kalinoŭskieje. Ich adratawała skoraja pomač.

Na Bonifraterskaj wul. № 14 ŭčadzieŭ Tadeuš Wojnicki. Jaho tak sama ŭdałosia adratawać.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najnižejšaja temperatura za aposznije dni była (pawodłuh Celasij):

	najwyš.	najniž.
21—22	— 7,1°	— 21,5°
22—23	— 4,5°	— 10,5°
23—24	— 2,6°	— 9,9°
24—25	+ 1,4°	— 12,0°

Z USIAHO KRAJU.

Rejchstag ab budučynie Biełaruskich ziamiel.

Na zasiedańni niamieckaha Rejchstagu 19 lutaha pry razhladzie mira z Ukrainaj było zakranuto pytańnie ab budučynie Biełaruskich ziamiel. Deputat Sejda (palak) pratestawaŭ proci „adrezańnia spradwiečna polskich (!) ziamiel Biełastoččyny i Hrodzienščyny ad Polščy“. Naŭmann (wolnadumiec) zapytaŭsia, čy jość dumka dałučyć da ładženaj Litwy i Biełaruskije ziemli.

Zasiedańnie Kurlandzkaj Krajowaj Rady.

15 lutaha adbyłosia pieršaje zasiedańnie Rady ŭ Mitawie. Načalnik upraŭleńnia, v. Gossler, skazaŭ, što dla Krajowaj Rady jašče nie para zanimacca palityčnymi abo hasudarstwienymi sprawami. Hałoŭnaja zadača — papráwić usie biedy i škody ad wajny. Pierad hetaj zadačaj pawinny adyjści na druhi plan usie nacyonalnyje i socyalnyje sporki. Baron Raden ad imi Rady zajawiŭ, što hety pryzyŭ i ciapier i zaŭsiody znojdzie haračy adhałosak u členaŭ Rady. Načalnik upraŭleńnia skazaŭ, što nia hledziačy na ŭsie starańnia uradu palepšyć ciažkoje pałažeńnie narodu, značnaje palepšeńnie može nastupić tolki paśla mira.

Kurlandzkaja Krajowaja Rada pryniała rezolucyju, žadajučy upraščeńnia i zmiahčeńnia čyślenych zahadaŭ, katoryje wielmi zwiazywajuć ekonomičnaje žyćcio.

TRASKOUŠČYNA, Władysław. paw. 27 kastryčnika haspadar Jozajtis znajšoŭ za swaim hamnom tolki-što naradziŭšujusia dziaŭčynku, jašče žywuju. Matkaj jaje akazałasia 19-hadowaja dziačyna Anna P., z Niamier. Sud pryznaŭ za pryčynu lichadziejstwa soram i zasudziŭ dziaŭčynu na 4 miesiacy ŭ wastroh.

NIŽNIJE ŠANCY (pad Koŭnaj). U nočy na 21 lutaha a 12 hadz. uzniaŭsia ŭ fabryce Šmidta pažar, zniščyŭšyj ŭsiu budoŭlu.

RYHA. Tut zjawilisia fałšywyje «niamieckije» rubloŭki. Hałoŭnyje adznaki ich: na piaredniaj staranie ciomna — sinije rozetki stajać krywa i narysowany wielmi nieakuratna, nia kruhła; šery fon nawiedzien tak sama wielmi nieakuratna. U polskim nadpisie słowa «*pożyczkowej*“ maje na kancy i zamiest j.

Bibliohrafija.

„Kaliś...“ sceničny abrazok u 2 aktach. F. Olechnowiča. Wilnia, 1918. 32 str.

Dziŭnaje na pieršy pahlad nazwańnie: bo toje «Kaliś» było ŭsiaho hadoŭ

Francišk Olechnowič.

Bazylišk

kazka ŭ 3 aktach.

Asoby:

JANKA
KNIAŽ
KNIAZIEŬNA
WOI, BAJARY, NAROD.

AKT I.

Karčma. Pasiaradzinie dźwiery; z abodwych bakoŭ dźwiarej wokny. Na scenie bočki, stały, łaŭki, zydli. Sidziać: woi, mieščanie i inš. i pjuć.

Karčmar (da 1-ha miešč.)—Ab čym zadumaŭsia tak sumna, waša?... A mo' nalić jašče žbanoček miodu?

1-šy mieščanin.—Jak nie tužyć, kali zdaryłasia takaja bieda!... Ni z Wilni wyjechać, ani damoŭ wiarnucca, bo Bazylišk pilnuje bram miastowych!

Karčmar (zasumawaŭšysia). — Ech, lepš i nie ŭspaminaj užo, waša!

1-šy mieščanin.—Siahońnia woś: pasłaŭ ja swajho syna s tawarami ŭ Połacak. Pawioz jon wosk i skury... Niet wiedama, ci žyŭ moj malec, ci had jaho dzie źjeŭ!

Karčmar.—Što tut kazać! bieda biadočnaja — dy tolki!

2-hi mieščanin.—(padchodzić da ich).— A ŭčora pryjechaŭ siudy moj brat... Ničoha, ščaśliwa prabraŭsia: Bazyliška nie spatkaŭ... A što jon raskazawaŭ, dyk prosta strach! Za murami, kaže, tam i siam hnijuć trupy ludziej, što hety had zabiŭ... a tam, dzie prajšoŭ, dzie dychnuŭ tolki — trawa tam wysachšy zusim!

1-šy mieščanin.—Kažuć, što jak padkrucicca jamu dzie čaławiek, dyk całaha toj had adrazu i zjedaje!

2-hi mieščan. in.—Dy nie! Nie tak wašeci raskazali... Pahany had takuju siłu maje ŭ wačoch, što jak tolki na čaławieka hlanie, — ŭžo čaławiek samleŭ! Tady jon pierehryzaje šyju i wysmaktywaje s čaławieka ŭsieńku kroŭ — i čaławiek užo mierćwiak!

Karčmar. — Awochci mnie! A što ž na heta kniaź? Ci ž sposabu nijakaha nima?

Woj. — Što kniaź! Jon wojska pasyłaŭ. Paklikaŭšy ŭsich dužejšych dy śmialejšych, zahadaŭ hada zabić. Wyjšli jany za mury, idúć, šukajuć... A toj jak wylez z nary, jak hlanuŭ na ŭsich, dyk nia wytrywali blesku jaho strašnych wačej i samleli... Jon wysmaktaŭ z usich kroŭ... Ciapier trupy za murami hnijuć...

Karčmar. — Dyk jakže ž žyć, kali jon z miesta chodu nie daje?! Ci ž radański nijakaj tut nima?

Woj.—Kniaź klikaŭ wajakaŭ pytaŭsia, chto jašče adwahu maje jści na baraćbu? Ach wočy byli... dy nichto nie wiarnuŭsia — ŭsie zhinuli!

1-šy mieščan. in.—Ciapier, ja čuŭ, wialikuju nahradu abiecaje kniaź tamu, chto miesta našaje ad hada aswabodzić.

Woj. — Nia wiedaju, ci znojdziecca achwočy!...

2-hi mieščan.—Bo wiedami, ŭ wojaŭ duša ciapier nia ŭ sercy, a ŭ piatach...

Woj. (uskakiwaje). — Ty jak pawažyŭsia kazać tut hetki skaz! Ej, hladzi, waša, kab za jazyk twoj usia haława nie zwaliłasia s pleč!

Karčmar (miž imi). — Waša, a, waša! Nie swarycieśia! I biez taho biady jość šmat

Woj (da 2-ha miešč.), — Dobra wašeci tak kazać, a paprabuj sam iści na Bazyliška!...— Pastaŭ proci mianie choć sto ludziej takich, jak ja: śmieła wyjdu proci ŭsich; ale iści na baraćbu z hadam, — o, nie!... Jon musić wylez s piekła!

1-šy miešč. — Byli kaliś takije, što i čortu z darohi nie ŭstupali!

Woj. — S čortam zmahacca — nia rycarskaja sprawa!

2-hi miešč. — Čorta chitraściu zwajuješ...

3-i miešč. — Abo achwiaru musiš dać...

Usie. — Achwiaru?!

Karčmar. — O, hore nam! Niskul nima ratunku!...

3-ci miešč. — Ratunak — jość!

Usie (zacikawiŭšysia). — Jaki?

Woj (da 3-ha mieščan.) — Z wačej ja wašych baču, bytcym wy wiedajecie niešta...

3-ci mieščan. —Šmat ludziej užo wiedaje ab hetym.

Karčmar. — Dy što? Kažy! Zdajecca, što radasnuju nawinu waša maješ.

1-šy mieščan. — Kali nam maješ niešta skazać, kažy chutčej, nia muč tak biez patreby!

Woj. — Tut sprawa ważnaja, nia tre' rabić sakretaŭ!

3-ci mieščan. — Ab tym sakreci chutka ŭsie dawiedajucca žychary.

Woj. — Ciarpliwaści mnie chwataje!
1-šy mieščan.—Kažy! Nia muč! } razam
2-hi mieščan. — Kažy, waša, chutčej!

(Dalej budzie).

Etnahrafičnaja karta Biełarusi.

dwanadcać tamu nazad—u casi rasiejskaj rewolucii 1905 hodu. Adnak, toje, što my pieražyli ŭ čas wajny, toje, što zdaryłosia ŭ Rasiei za apošni hod, — hetkaje jarkaje, što i niedaŭnaja minuŭščyna s-prad wajny zdajecca nam wielmi dalokaj.

U pjesie „Kaliś“ reč dziejecca ŭ Wilni. U dwuch niadoŭhich aktach, u dwuch momentach aŭtor daŭ nam žywy abraz tych časoŭ, kali carawy słužki rasstreliwali narod na wulicach našaha miesta, kali śpieŭ rabotnickaj pieśni „Čyrwony Štandar“ zahłušaŭsia załpami i jenkami zabiwanych za žadańnie woli ludziej.

Zawiazka pjesy—prostaja: małady, intelihentny rabotnik, Jahor Iwaško, žywie ŭ kwatery pracki, ŭ katoraj jość dačka, Ludwisia. Jahor pracuje idejna—dziela rabotnickaj sprawy. Pryhataŭlajecca wialikaja zabastoŭka, i Jahor čynna prykładaje ruku da jaje. Palicija zwiarnuła na jaho woka,—jamu treba ŭciakać. I woś aŭtor wywodzić Jahora na scenu ŭ toj samy moment, kali nad haławoj jaho wisić bieda. A ŭ tym, jak adnosiacca da jaho staraja pračka i jaje dačka,—wyjaŭlajecca toj pierałom, katory adbyŭsia ŭ dušach maładoha pakaleńnia ŭ rewolucyjnyje hady. Matka i dačka—to dwa świety: staryj, nie bačyŭšyj nowaha wolnaha žyćcia, jakoje ŭžo išło tady da nas,— i nowy, poŭny haračaha žadańnia pracawać i shinuć nawat dziela światoj idei.

Ludwisiu paciahnuła da nowaha świetu nia tolki ideja, ale i žywy predstaŭnik jaje — Jahor. U moment razłuki jany pryznajucca u ŭzajemnaj lubwi i klanucca „na braŭningu“ zachawać wiernaść. A ŭ hety samy moment u kamorku, dzie abmieniwalisia haračymi sławami dźwie maładyje dušy, ŭrywajecca palicija, kab areštawać Jahora.

Jahor, adnak, uciekaje. A Ludwisia, katoraja ŭmiławała ideju i rabotu swajho miłaha, ŭžo biez jaho čynna pracuje dla rabotnickaj sprawy. U druhim akcie my bačym jaje wiarnuŭšajsia z wulicy, dzie woś-woś pačniecca demonstracija. Za waknom ad času da času widać prachadžwajučyjesia patruli sałdataŭ. U horadzi zabastoŭka. Ab jej apawiedaje susiedka prački, zabiehšysia na moment. Usie zdenerwowany. Razam prybiehaje chłopiec i prynosić piśmo da „tawaryški Ludwiki“: pryjechaŭ da miesta Jahor i maje siudy pryjści.

Ludwisia dzielicca radasnaj wiestkaj z matkaj, ale staraja bačyć ŭ idealnych adnosinach miž maładymi niešta brudnaje i wostra napadaje na dačku. Adbywajecca ciažkaja scena swarki miž imi. Tymčasam z wulicy dachodzić śpieŭ wialikaj hramady narodu: piajuć: «Čyrwony Štandar». Ludwisia choče biehčy na demonstraciju, ale śpieŭ razam zahłušajuć strełу, — jon rwiecca i scichaje.

Rasčyniajucca dźwiery: dwoje rabotnikoŭ unosiać i kładuć u chaci ranienaha. Heta — Jahor: dziŭnym zdareńniem dola sudziła jamu papaści da „jaje“. Ludwisia biažyć za dochtaram, kab ratawać lubaha. A staraja maci sa swaim «praktyčnym» rozumam namaŭlaje Jahora pakinuć ich kwateru, kažučy, što Ludwisia zusim jaho nia lubić. Hetkaha ŭdaru Jahor nie pieranosić: jon zrywajecca z kanapy i padaje na ziamlu — miortwy.

Apošniaja scena — najsilniejšaja z usiaje pjesy: Ludwisia, prybiehšy i znajšoŭšy tolki trupa swajho miłaha, namačyła chustku swaju u krywi jaho i zaprysiahaje pomstu tyranam. A za waknom iznoŭ čuwać hordy, śmieły śpieŭ — „Čyrwony Štandar“...

Woś zmiest pjesy, — i my dajem tut jaho, bo heta—zusim nowaja reč u biełaruskaj sceničnaj literatury. Pjesa napisana žywa; ŭ jej mnoha žyćciowaj praŭdy, i typy wytrymany dobra ad pačatku da kanca (napr. typ staroj prački i inš.)

A. N.

WIESTKI Z RASIEI.

BERLIN. 20 lutaha ŭ wiečary ŭ Berlin pryiechaŭ rasiejski kurjer z mirnymi predlažeńniami rasiejskaha uradu. Dakument padpisan Leninym i Trockim. Adkaz budzie dadzien Niamieččynaj cieraz niekalki dzion.

BUDAPEŠT. Člieny boŭharskaj delehaccii ŭ Piecarburzi, wiarnuŭšysia damoŭ, apawiedajuć:

Wiestki ab razrywie niemcami zamireńnia wyzwali niezwyčajny pierapud. Z hetkaj mahčymaściu bolšewiki nie ličylisia. Pojezdy s sałdatami iduć nazad na front.

PIECIARBURH. Paslanaja 2 miesiacy tamu nazad bolšewickaja kamisija dziela wyšukańnia zbožža wiarnułasia nazad s pustymi rukami. Kamisija zajawiła, što pałudziennyje huberni pierapoŭnieny zbožžem, ale ukraincy hodziacca ustupić jaho tolki ustanoŭčamu sejmu. Tojež bačyła jana i ŭ Donskaj abłaści i ŭ Kubanskaj.

Rasieja i centralnyje dzieržawy.

BERLIN. „Lok. Anz“ piše, što tolki ŭ najbližejšych dniach budzie wyjaśnieno, ci pačnucca pierehawory z Rasiejej i na jakich asnowach. Niamieččyna i Aŭstryja nie pasyłali delehataŭ u Brest-Litoŭsk,

LONDON (Reŭter) 22.II. Pawodłuh hazetnych wiestak Lenin zajawiŭ, što Rasieja nia može barocca z niemcami i što dalejšaje uporstwa dawiadzie da pahibieli rewolucii. Jadyny ratunak — zara zrabić mir. Urad pawinien wiaści wajnu z unutrenymi woraham. Dumka baranić Pieciarburh pakinuta. Trockij manicca pajechać u Dźwinsk, kab dabicca ad niemcaŭ miahčejšych warunkaŭ.

BERLIN. Uradowaja «Nordd. allg. Ztg. piše:

Iskrowaja telehrama pieciarburskaha uradu z 21.II pakazywaje, što narodnyje kamisary i ciapier jašče nia chočuć surjoznaha i trywałaha mira i pawarotu pryjaznych adnosin s centralnymi dzieržawami. U telehramie skazano: „s pryčyny taho, što niamiecki rabotnicki kłas akazaŭ sia lišnie słabym i nie dawoli ćwiordym, kab spynić prastupnyje čynnaści niamieckaha militaryzmu, dyk nam pryšłosia prystać na warunki niamieckaha imperyalizmu, spadziajučysia, što europejskaja rewolucija pieramienić ich“.

Amerykanskaja haseta «Central. News“ nakazywaje, što ŭ amerykanskich palityčnych kruhach ždуć wialikšych lepš naładženych zabastowak pa ŭsiej Niamieččynie na 1 maja, jak rezultatu pačataj propahandy.

Ukraina.

WIENA. Karespadentu «N. Fr. Presse» člen ukrainskaj delehacii, Śiewruk, zajawiŭ, što ŭ sprawie Chołmščyny

ukraincy hatowy dać dokaz swajho miralubstwa i dapuścić, kab narod wyskazaŭ sam swaju wolu. Adnak, ukraincy staŭlajuć za warunak pawarot ukrainskich sałdataŭ i ukrainskich uciekačaŭ s Chołmščyny.

BERLIN. (W.T.B.). 20.II. Na siahońniašnim zasiedańni Rejchstag pryniaŭ mirnaju umowu z Urainskaj respublikaj i dadatkowuju umowu miž Ukrainaj i Niamieččynaj.

WIENA. 20.II. *Aŭstryjacki parlament.* Minister-prezydent Zejdler zajaŭlaje, što predstaŭniki ukrainskaj rady padpisali dadatkowuju umowu z aŭstryjackim uradam, pawodłuh katoraj Chołmščyna nia prosta adychodzić da Ukrainy, a jaje zachodnije hranicy buduć ustanoŭleny mieŝanaj kamisijej, złoženaj u roŭnym čyśle s predstaŭnikaŭ umowiŭšychsia staron i Polščy. Budučaja hranicca miž Polščaj i Ukrainaj hetak može prajści i na ŭschod ad linii Biłgoraj-Sarnaki.

Minister prezydent zajawiŭ:

«My prysnali prawa na samaznačeńnie narodaŭ Litwy, Kurlandzii i Polščy, i nima nijakaj łohičnaj ani moralnaj pryčyny admaŭlać jaho ukraincam. Biazsporna, što snačnaja čaśl. Chołmščyny nasielena ukraincamci Pieršaj našaj pawinnaściu było dajści mira z Ukrainaj. Pieciarburski urad bolš nie znachodzicca ŭ wajnie z Aŭstryjej. U niamieckim nastupleńni my nie prynimajem učaścia (pry ŭspaminie ab niamieckim nastupleńni čechi padniali strašenny kryk, i minister prezydent byŭ prymušen prypynić swaju pramowu).

PIECIARBURH. (Hawas). Bolšewiki sekretaryat Ukrainy abjawiŭ, što on zhodziŭ s pieciarburskaj radaj narodnych kamisaraŭ.

Z usiaho świetu.

WIENA. Hraf Černin jedzie ŭ Bukarešt. Kali pačnucca nowyje pierehawory z Rasiejej, dyk u Brest budzie posłana asobnaja delehacija.

BUKAREŠT. 23.II. Kiulman i Černin pryjechali siudy u wiečary.

BERLIN. Šlachta i ziemstwo u Estlandzii praz senat Lubeka zwiarnulisia da niamieckaha impieratara s prośbaj ab pomač. Impieratar adkazaŭ senatu, što raspačliwyje malby ab pomač z Bałtyckich ziamiel nie prapali daremna. Učynieny enerhičnyje kroki dziela ratunku zamučenaha nasialeńnia ad razbojnickich band i dziela pałažeńnia kanca poŭnaj biez praŭnaści.

ŠTOKHOLM. *Parlament.* Minister-presydent zajawiŭ, što Šwecija pačała pierehawory z niekatorymi europejskimi dzieržawami ab tym, kab zažadać ad Rasiei ačystki Finlandzii. Pierehawory hetyje iduć dalej. Šweciju rupić dola žycharoŭ Alandzkich astrawoŭ. Alandzkije astrawy nie stanowiać pradmietu pierehaworaŭ s palityčnaha pahladu.

Haława prawych, Lindman, žadaje ad uradu enerhičnaha zastupnictwa za Finlandziju, katora 300 hadoŭ žyła ŭ jednaści sa Šwecijej.

Haława socyalistaŭ, Branding, trebuje poŭnaj neutralnaści, a haława radykalnych socyalistaŭ, Wenerstrem, pratestuje wostra proci mahčymaści wystupleńnia Šwecii.

BERLIN. 24.II. Nieŭspadzieŭki pamier wialiki hercog meklenburg-strelicki Adolf Frydrych VI.

TEŁEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

22.II. Zachodni teatr:

Na paadzinokich adrezkach — artyleryjski i minamiotny ahoń.

Za apošnije try dni ŭ bitwach na na pawietry zbity 24 warožyje samaloty i 2 prywiaznyje latučyje šary.

Uschodni teatr.

Hrupa wojsk Eichhorna: U Estlandzii zaniat Hapsal. Pieršy estronski połk pajšoŭ samachoć pad niamieckuju kamandu. U Liflandzii našy kołonny minuli Rooneburg, Wolmar, Banzaŭ. Pry radasnych klikach narodu našy wojski zaniali Režycu. Adtul my dajšli da Lucyna.

My zaniali Minsk.

Front Linsingena: My ŭdačna pamahajem Ukrainie ŭ jaje baraćbie za wolu. U Noŭharadzie-Wałynskim my sustrecilisia z ukrainskim wojskam. Inšyje kołonny iduć na Dubno.

23.II. Uschodni teatr.

U Estlandzii našy wojski iduć dalej na ŭschod.

U Liflandzii zaniat Wałk.

Na Ukrainie my zaniali Dubno. Operacii iduć dalej. My ŭziali ŭ pałon 2 hienerałaŭ. 12 pałkoŭnikaŭ, 433 aficeraŭ i 8,770 sałdataŭ.

24.II. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha i niamieckaha Naśleднika: Anhličanie i francuzy šmat dzie na fronci wyjaŭlajuć žywiejšuju čynnaść. Kontratakaju adbity silnyje francuskije družyny, pamykaŭšyjesia praz Ajjet uwarwacca ŭ Šewrinji. Na zachodnim bierazi Massa my s francuskich akopaŭ uziali pałonnych.

Front Albrechta Wiurtemberskaha: U Wogiezach — udačnyje razwiedki. Na zachodzi ad Miulhaŭzena francuskije bataljony paśla wostraha ahnia atakawali naabapał Doller. Ich ataka złomlena kontratakaj pry Nider-Aspach U inšych punktach jana złomlena ahniom. My ŭziali 14 pałonnych.

Uschodni teatr.

Front Ejchhorna: U Estlandzii našy wojski, witanyje narodam, nia hledziačy na zaniesiennyje śniehami darohi i ŭ paadzinokich punktach adpor worahoŭ, padbližajucca da Rewiela. Zanimajučy Wałk my ŭziali ŭ pałon 1,000 rasiejcaŭ i wyzwalili 600 niamieckich i aŭstryjackich pałonnych. Pierednije časci dajšli da Ostrowa. U Balbinowie ŭziata 1,000 pałonnych. Časci z Minska zaniali Barysaŭ.

Front Linsingiena: Operacii dziela padzieržki Ukrainy razwiwajucca pawodłuh planu. Prybyŭšyj na stanciju Šepetowka pojezd z rasiejskim wojskam abiazbrojen.

Italjanski teatr.

Na ŭschodzi od Brenty italjancy nieŭspadzieŭki atakawali kol Kapryle, ale byli adbity ahniom.

Kala wajny.

BERLIN (W.T.B.). 22.II. Aŭstryjacki impieratar Karol z načalnikam aŭstryjackaha hieneralnaha štabu pryjechaŭ u niamieckuju hłaŭnuju kwateru dziela pierehaworaŭ z niamieckim impierataram, Hindenburgam i Ludendorfam.

BERLIN (W.T.B). Pamočny krejser «Wolf“ paśla 15-miesiačnaha pławańnia ŭ akianach Atlantyckim, Indyjskim i Cichim ščaśliwa wiarnuŭsia damoŭ, majučy 400 pałonnych, uziatych z zatopienych im karabloŭ. Dabyča składajecca z niekalkich harmat, wialikich zapasaŭ syrych materjałaŭ na niekalki miljonaŭ marak. U lutym 1917 hodu „Wolf» zachapiŭ anhlicki parachod „Turitela“, pasadziŭ na jaho niamieckich matrosaŭ i wysłaŭ, jak niezaležnaje wajennaje sudno, katoraje, ščaśliwa prapławaŭšy niejki čas, naskočyło na anhlicki fłot i było zatopleno matrosami. U pałon da anhličan papali 237 duš.

Ščaśliwa wiarnuŭšyjsia damoŭ «Wolf» spoŭniŭ jadyny ŭ swaim rodzi ŭčynak.

BERLIN (W.T.B.). U studni miesiacy niamieckije padwodnyje łodki zatapili 632.000 tonn. Hetak, ad 1 lutaha 1917 h., značyć ad pačatku padwodnaj wajny, za 12 miesiacaŭ zatopleno 9.590.000 tonn.

BERLIN (W.T.B). Niamieckije padwodnyje łodki kala bierahoŭ Anhlii iznoŭ zatapili 5 parachodaŭ i 2 parusniki.

BERLIN (W.T.B.). Niamieckije padwodnyje łodki iznoŭ zatapili ŭ Siarodziemnym mory 22.000 tonn.

BERLIN (W.T.B). Niamieckije padwodnyje łodki ŭ paŭnočnych wodach zatapili iznoŭ 18.000 tonn.

PARYŽ (Hawas). Francuskaja padwodnaja łodka «Bernoulle», wyjechaŭšaja niekalki dzion tamu nazad, nie wiarnułasia. Jaje treba ličyć pahibšaj

PARYŽ (W.T.B.). 22.II. Francuski dyryžabl papsawaŭsia na pawietry i ŭzarwaŭsia.

U lesie takuje cieciaruk,
U karčmie takuje naš Baŭtruk;
Cieciaruka straiec zabiŭ,
Baŭtruka alendar zhubiŭ;
Oj Baŭtruk, da cieciaruk!

A chata jaho da biez strachi,
U wolikaŭ baki, jak miachi;
I koniki sakoliki
Tak chudyje jak woliki;
Oj Baŭtruk, da cieciaruk!

Kolkiž u nas hetych Baŭtrykoŭ?
Tolki Baŭtrykoŭ, što mužykoŭ;
Oj da heta Boska kara;
Hiniem usie u alendara
Baŭtruki, cieciaruki!

J. Čečot. 1844 h.

ABWIESTKI.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.